Autor: Slavomir Kalma, Zverejnené: 31.03.2021, Aktualizované: 23.02.2023

PÔSTNE KATECHÉZY

Siedme, ôsme a desiate Božie prikázanie

"Nepokradneš!"
"Nebudeš krivo svedčiť proti svojmu blížnemu!"
"Nebudeš túžiť po majetku svojho blížneho."

Drahí bratia a sestry...

Dnes by sme sa pozreli na posledné tri príkazy desatora. Siedme, ktoré znie: **„Nepokradneš!“**; desiate, ktoré je mu podobné: **„Nebudeš túžiť po majetku svojho blížneho.“** A tiež ôsme prikázanie, ktoré znie: **„Nebudeš krivo svedčiť proti svojmu blížnemu!“**

7. a 10. prikázanie

Kňazi a možno aj vy sami ste sa už stretli s vyjadrením: *„Nikoho som nezabil“* alebo tak isto *„Nikoho som neokradol“* – Tak sa bránia tí, čo nechcú ísť na sv. spoveď a tak často znejú slová či myšlienky na našu sebachválu. Je to tak? Uvažujeme nad tým v súvislosti s týmito prikázaniami.
Tieto dve prikázania nás učia správnemu vzťahu k veciam, ktoré vlastníme ako svoj majetok, a k veciam, ktoré vlastnia naši blížni. Zemské dobrá sú určené pre všetkých, keďže sú to dobrá podávané Bohom Otcom, ako absolútnym vlastníkom, ktorý je ich neobmedzeným pánom. Vládu nad týmito vecami dostal ako prepožičanú človek (Gen 1,28). Kto dokáže zabudnúť na to, že pozemské dobrá sú darmi Božej lásky, ten sa nedokáže z nich ani tešiť, ani sa o ne podeliť s ostatnými. Pán Ježiš nepreklial bohatých len pre ich bohatstvo a neblahorečil chudobným len pre ich chudobu, ale blahorečil chudobným duchom, kde patria všetci, čo užívajú veci, ale nelipnú k nim svojím srdcom (Mt 5,3).
Bohatstvo a chudoba majú svoje nebezpečenstvá a sme pred nimi bezpeční len vtedy, keď tiahneme srdcom k vyšším veciam a hodnotám. *„Kto nekradne, okráda svoju rodinu“* – to je nebezpečné heslo tých, čo sa správajú ako „rakovinové bunky“. Bunky zasiahnuté rakovinou sa nezadržateľne šíria a kazia ešte zdravé, životaschopné bunky. Kresťan musí mať odvahu nekradnúť, aj keby všetci kradli, statočne pracovať, aj keby sa všetci ulievali... Prečo? – Lebo iba tak sa môže ozdraviť spoločnosť a byť uskutočňované Božie kráľovstvo v našich životoch.
Ďalším dôvodom je skutočnosť, že nakradnuté a nečestne získané peniaze či majetok sú prekážkou na ceste k Bohu. Podstatou kresťana je čestnosť a spravodlivosť. Pri tejto téme si vysvetlíme niekoľko pojmov. Sú to tieto: majetok, práca a spravodlivosť.

Majetok
Pozemské veci a hodnoty, ktoré oprávnene vlastníme, nazývame majetok. Súkromný majetok je to, čo patrí jednotlivcovi. Hodnoty, ktoré vlastnia viacerí spolu napríklad rodina, družstvo alebo štát, tvoria spoločný majetok. Právo každého človeka na život zahŕňa v sebe aj právo na majetok. O majetok svoj i ten, za ktorý sme zodpovední, sme povinní sa svedomite starať. Pri zaobchádzaní s hodnotami máme mať vždy na pamäti, že sú výsledkom namáhavej ľudskej práce a darom Božej lásky. A tak nás obidve prikázania učia dávať si veľký pozor, aby sme neničili svoje veci a nepoškodzovali ani majetok druhých ľudí.

Práca
Pre život na zemi potrebujeme aj hmotné potreby. Každý deň potrebujeme jesť, potrebujeme sa obliekať, túžime bývať v zdravých bytoch. Každodenné životné potreby si nadobúdame hlavne svedomitou prácou. To je posvätná ľudská činnosť, ktorou sa človek zapája do diela Božieho stvorenia a uskutočňuje jeho úmysly. Ňou si človek podmaňuje svet a získava každodenné potreby. Prácou sa stávajú ľudia spolupracovníkmi a služobníkmi Boha. Práca je zároveň aj službou iným ľuďom. Svätý apoštol Pavol napísal: „Každý si plňte povinnosti a pracujte vlastnými rukami“ (1 Sol 4,11). Vyhýbať sa poctivej práci a žiť na úkor iných je hriech. Svätý Pavol napísal: „Kto nechce pracovať, nech ani neje“ (2 Sol 3,10). Okrem práce poznáme aj iné spravodlivé cesty nadobúdania životných potrieb a materiálnych hodnôt. Mnohé veci dostávame od ľudí ako dar. Inokedy sa stávame vlastníkmi prostredníctvom dedičstva. Výnimočne nadobúdame hodnoty výhrou alebo nájdením. Nájdené veci si môžeme nechať iba vtedy, ak nemôžeme zistiť majiteľa. Ťažko sa previní ten, kto nevypláca zamestnancom spravodlivú mzdu. Pracovník, ktorý nevykonáva dohodnutú prácu statočne, okráda zamestnávateľa.

Spravodlivosť
Spravodlivosť je jednou z najmocnejších zbraní v boji o kráľovstvo lásky, a preto musí byť spravodlivosť preniknutá láskou. Ak spravodlivosť nie je preniknutá láskou, nemá veľkú hodnotu v našich vzťahoch. Čo je vlastne spravodlivosť? Spravodlivosť môžeme definovať ako: dať každému to, čo mu patrí... A to je ďalšia hlavná zásada vo vzťahu k majetku a veciam druhých ľudí. Nebeský Otec stvoril všetko pre človeka. Prikázal mu, aby nad svetom panoval a podmaňoval si ho prácou. Prírodu a jej bohatstvo dal do užívania všetkým ľuďom. Ľudský egoizmus a lakomstvo zapríčinili, že pozemské dobrá nie sú spravodlivo rozdelené medzi ľuďmi. Preto je na svete chudoba i bohatstvo. Spravodlivosť a láska vyžadujú, aby dobrá zeme dostali všetci ľudia. Zdôrazňuje to aj učenie II. Vatikánskeho koncilu: „Boh určil zem so všetkým, čo obsahuje, na užívanie všetkým ľuďom a národom, takže všetci majú byť rovnakým dielom účastní na stvorených veciach, pod vedením spravodlivosti sprevádzanej láskou... preto človek, užívajúc tieto bohatstvá, má pokladať veci, ktoré oprávnene vlastní, nielen za svoje, ale aj za spoločné v tom zmysle, že môžu byť na osoh nielen jemu, ale aj iným.“

Hriechy proti vlastníctvu:
a) ***krádež:*** odcudzenie majetku druhých, či osobného alebo spoločného. Zákon spravodlivosti hovorí, že ukradnutú vec sme povinní vrátiť a spôsobenú škodu nahradiť. Je to nevyhnutná podmienka na získanie odpustenia hriechov proti spravodlivosti. Svätý Pavol apoštol varuje pred hriechom proti spravodlivosti. Píše: *„Koreňom všetkého zla je láska k peniazom, niektorí po nich pachtili, a tak zablúdili od viery a zavinili si mnoho bolestí“* (1 Tim 6,10).
b) ***lúpež*** - krádež s použitím násilia.
c) ***nevrátenie nájdenej veci*** - pri nájdenej veci musíme urobiť všetko preto, aby sme našli majiteľa.
d) ***úžera*** - žiadať prehnané úroky za požičané.
e) ***vandalizmus*** - úmyselné ničenie a poškodzovanie cudzieho majetku.
f) ***úplatky*** - podplácanie niekoho za niečo.
g) ***príživníctvo*** - vyhýbanie sa poctivej práci a život na úkor iných.
h) ***devastovanie prírody*** - ničenie prírody za cieľom obohatenia sa spôsobuje ekologické katastrofy.
i) ***sociálna nerovnosť*** - dobrá, ktoré Boh stvoril pre všetkých, nedostavajú všetci spravodlivo.
j) ***závisť*** - je to hlavná neresť, zármutok, ktorý človek pociťuje pri pohľade na majetok iného a nezriadená túžba prisvojiť si ho.

8. prikázanie

Božie prikázania nám chránia hodnoty, ktoré sme dostali od Nebeského Otca. Je to napr. viera, život, zdravie, majetok, čistota a iné, o ktorých sme už hovorili. Ôsmy Boží príkaz nám chráni ďalší veľký dar, a tým je **česť človeka a jeho dobré meno**. Česť človeka a jeho dobré meno sa dokážu zničiť jedným údom v našom tele, ktorý voláme jazyk. Jazyk je nástroj, ktorý môže urobiť veľa dobrého, ale na druhej strane aj nesmierne škody. Ľudskú reč treba brať ako veľký Boží dar. Funkcia reči spočíva podľa prirodzeného zákona v tom, že dáva slovám ich správny význam a zmysel. Mravnú náplň ľudskej reči podáva svätý Jakub: *„Kto sa neprehrešuje v reči, je dokonalý muž, schopný držať na uzde celé telo“* (Jk 3,2). Pri tejto téme si povieme niečo o týchto pojmoch: o pravde, o ľudskej dôstojnosti a o tajomstve.

Pravda
Popredné miesto medzi ostatnými hodnotami v našom živote dávame pravde. Kresťania majú byť priateľmi pravdy, lebo sú zjednotení s Kristom, ktorý je Pravda sama. Pán Ježiš o sebe povedal: *„Ja som cesta, pravda a život“* (Jn 14,6). Jeho slová sú: *„Ja som sa na to narodil a na to som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo pravde. Každý, kto je z pravdy, počúva môj hlas“* (Jn 18,37). Lásku k pravde dosvedčujeme predovšetkým pravdovravnosťou. Nikdy nie je dovolené klamať. Klamstvo je vždy previnenie. Nie každému sme povinný povedať pravdu, ale nikdy nesmieme klamať. Nie každému musíme odpovedať na jeho otázku, nie vždy musíme povedať všetko, niekedy môžeme svojou šikovnosťou vyhnúť povedať pravdu, aby nebola zneužitá, ale nikdy nesmieme klamať. Najkrajším svedectvom, ktorým môžeme poslúžiť pravde, je podľa nej žiť. To je vtedy, keď všetko konáme podľa vnútorného presvedčenia. Pretvárka, t. j.ináč zmýšľať a ináč hovoriť a konať, je urážkou pravdy. Tento hriech Pán Ježiš prísne odsúdil: *„Beda vám, zákonníci, farizeji a pokrytci!“* (Mt 23,27)

Česť a ľudská dôstojnosť
Každý človek má nesmiernu cenu a dôstojnosť, lebo je stvorený na Boží obraz. V ôsmom prikázaní Boh obraňuje ľudskú dôstojnosť. Chráni právo každého človeka na úctu a dobré meno. Nazývame ho aj česť alebo dobrá povesť. Každý človek je v prvom rade povinný mať v úcte seba samého a chrániť svoje dobré meno medzi ľuďmi. Dobrú povesť nám u ľudí vzbudzuje najmä bezúhonný život. Spravodlivosť a láska nás zaväzujú, aby sme u každého človeka rešpektovali jeho dôstojnosť a vyhýbali sa všetkému, čím by sme ho mohli znevážiť a poškodiť jeho dobrú povesť. Pán Ježiš povedal: *„Nesúďte, aby ste neboli súdení. Lebo ako budete súdiť vy, tak budú súdiť aj vás, a akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám. Prečo vidíš smietku v oku svojho brata, a vo vlastnom oku brvno nezbadáš? Pokrytec, vyhoď najprv brvno zo svojho oka! Potom budeš vidieť a budeš môcť vybrať smietku z oka svojho brata“* (Mt 7,1-3,5).
Takmer každý deň sa nám stáva, že niekoho posudzujeme. Každá myšlienka je zároveň súd. Tieto súdy môžu byť spravodlivé, alebo nespravodlivé, presnejšie zodpovedajú, alebo nie sú v zhode so skutočnosťou. Kedy je však posudzovanie také, že sa naň vzťahuje Ježišovo: Nesúďte, aby ste neboli súdení! Vtedy, ak posudzujeme kvalitu skutku; či je dobrý, alebo zlý. A tým posudzujeme iného a to môže byť morálne zlé. Jednoducho povedané, zlom – hriechom – je posudzovanie, ktoré nehľadá dobro osoby, alebo spoločnosti.

Dobro osoby
Keď hovoríme o inom, uvažujme či hľadáme jeho dobro.
Pekne to vyjadruje epizódka zo života gréckeho filozofa Sokratesa, ktorá nás môže veľa naučiť.
Prišiel k nemu istý známy a zadýchaný začal hovoriť: - Počuj, Sokrates, musím ti čosi povedať. A začal: Tvoj priateľ... – Počkaj – prerušil ho mudrc – preosial si to, čo mi chceš povedať cez tri sitá? – Tri sitá? – zadivil sa rozprávajúci. – Áno, môj priateľ, tri sitá. – Prvé sito je pravda. Si si istý, že všetko, čo mi chceš povedať, je pravdivé? – Nie som si istý, povedali mi to... – Áno, áno, ale určite si to preosial cez druhé sito, a tým je dobro. Či to, čo mi chceš povedať, ak to nie je pravdivé, či je to prinajmenšom dobré? – Naopak... – Tak – prerušil filozof – tak použime ešte tretie sito a spýtajme sa, či to, čo mi chceš povedať, je potrebné? – Potrebné? – Azda nie... – A teda – usmial sa Sokrates – ak to, čo mi chceš povedať, nie je ani pravdivé, ani dobré, ani potrebné, tak tým nezaťažuj ani seba, ani mňa!

Dobro spoločnosti:
Niekedy môžeme, ba musíme povedať aj nedostatok. Napríklad žiaci sa na výlete opijú. Je potreba to povedať kompetentným pre ich dobro a dobro triedy. Tu patrí aj posudzovanie postojov politikov, aby sme sa orientovali a nevolili takých čo si to nezaslúžia aby nás reprezentovali. Nezabúdajme na rozdiel medzi ohováraním a osočovaním. Ohováranie je zbytočné hovorenie o chybách iných, osočovanie je vymýšľanie, alebo zveličovanie chýb iných. A to je veľké previnenie voči láske. Keď vyjadrujeme súd, je potrebné aby prešiel troma spomínanými sitami: Či je to pravda, či je to dobré a či je to potrebné. Dávajme si pozor nielen pri vyslovovaní súdov, ale aj pri posudzovaní vo svojom srdci. Úcta k ľudskej dôstojnosti nás viaže, aby sme sa zastali tých, ktorým nevinne ubližujú. Nikdy sa nedávajme vtiahnuť do ohovárania alebo znevažovania iných, ale sa skôr snažme vystúpiť na ich obranu.

Tajomstvo
Láska k pravde od nás niekedy vyžaduje mlčanlivosť – zachovať tajomstvo. Mlčať sme povinní o veciach a poznatkoch, ktoré sme získali od ľudí ako tajomstvo. Neoprávnené prezradenie tajomstva je hriechom a zneužitím dôvery.
Od úradného tajomstva sa podstatne líši spovedné tajomstvo. Spovedné tajomstvo nesmie byť nikdy porušené. Ono zaväzuje kňaza, aby nijakým spôsobom neprezradil, z čoho sa mu niekto spovedal, a to ani vtedy, keby sám musel preto trpieť. Povinnosť zachovávať spovedné tajomstvo majú aj tí, čo sa nejakým spôsobom dozvedeli, z čoho sa niekto spovedal (napríklad stáli blízko spovednice a počuli, z čoho sa spovedajúci spovedal).

Hriechy proti ôsmemu Božiemu prikázaniu:
a) ***klamstvo*** - je vedomé hovorenie nepravdy.
b) ***krivé svedectvo*** - je vypovedanie nepravdy pred súdom.
Kto svoje nepravdivé tvrdenie aj prísahou podopiera, dopúšťa sa krivej prísahy a pácha smrteľný hriech.
c) ***krivé podozrievanie a posudzovanie*** - je, keď niekto o niekom neodôvodnene niečo zlé predpokladá.
„Nesúďte, aby vás neposúdili. Lebo akým súdom vy súdite, takým aj vás posúdia, a akou mierou budete merať, takou i vám namerajú“ (Mat. 7,1-2).
d) ***ohováranie*** - je zbytočné hovorenie o chybách blížneho.
e) ***osočovanie*** - je vymýšľanie chýb na druhého alebo zveličovanie chýb druhého.

späť na Úvodnu sekciu